

Egy dakota az irokézek között, avagy az erdésztársadalom törzsi jellegéről...

Magam nem vagyok erdész, de egy, az erdészek népéhez hasonló kis néphez, a táj- és kertépítésekhez tartozom. „Harcossá” azonban az erdészek között avattak – ahogy a szociológusok mondanák: munkaszocializációm az erdészek között zajlott. A félig kívülről álló szemével mondok véleményt egy olyan szakmáról, melynek környékére inkább akarva, mint akaratlan keveredtem.

Nézzük, hogy látja egy dakota az erdészek ellenséges törzseit, s azt, hogyan kellene felvenni ellenük – sokszor inkább velük! – a harcot. Messziről jött dakota – persze – azt mond, amit akar. De a választott népemet – bár azt gondolom, ismerem – mégiscsak távolabbról nézem, mint aki benne él! Egy nép (szakma) társadalmi hasznosságát nem feltétlenül tükrözi a róla alkotott kép. Az erdészekről alkotott kép közel sem pozitív. A közvélemény az erdészt még ma is a „favágóval”, a természeti környezet pusztítójával azonosítja. Erre a hozzá eljutó információk és főleg a látvány, a tarvágások láttán – valljuk be – van is oka. Ezt az erdőstratégiához készült tanulmányok is – igaz ezek több éve készültek – objektíve bizonyítanak. A csak „egyes-hengeres-ágtiszta” erdészkedésnek lejárt az ideje. Pontosabban a természetnek tűnő erdőkben mindenképpen.

Egy szakma gazdasági súlya, saját magáról alkotott képe, a vele szembeni társadalmi elvárás, nagyban eltérhet egymástól. De mindegyik alakítható. Jó példa erre az a változás, amelyen a víz-

ügy, mint szakma az utóbbi egy-két évtizedben átment. Pedig „történelmi bűnei” a környezet átalakításában sokkalta súlyosabbak az erdészekénél. Sőt! Övék az eredendő bűn! Mégis szerencsésen fordítottak, s ma, a környezetért felelőséggel viseltető szakma-képet sikerült kialakítaniuk. Most azokat a területeket „vizesítik” vissza, amit annak idején ők csapoltak le. Mindenkor adott kor társadalmi igényei szerint, annak szellemében. Tízmilliárdokat szereznek meg pl. a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztésére, gáterősítésre, miközben építik saját jó hírüket is.

Erre az imázs-váltásra az erdészek esetében – a szükségesnél – sokkal kevesebb jelet látok, sokkal inkább görcsös ragaszkodást „idejétmúlt” elvekhez. Magam csodálkozva nézem azokat a vitákat, melyek e lap hasábjain is folynak, folytak, pl. az akác „honosságáról”, hogy az akácos erdő-e, vagy sem. Szerintem nem. Ültetvény. Úgy is kell kezelni, ha hasznot szeretnénk belőle nyerni. Az, hogy a bodza elsínylődik alatta, az még nem cserjeszint, s a kései fürtösmeggy sem tekinthető második koronaszintnek. Magam azzal is egyetértek, hogy az akácnak semmi keresnivalója a zalai tölgyesek helyén, de azt sem gondolom, hogy az összes akácost rögtön tövestől kellene kigyomláni. Mindent a maga helyén! Akár még cédrusültetvényt is!

A medializált világunkban – ahol latszan a látszat sokkal fontosabb, mint a valóság – az imázsépítés sok tényezőn

múlik. Miért nincs az erdészeknek, mint szakmának sármos szövívője, mint van a kertészeknek Bálint gazdájuk, a biogazdáknak Győrfi Sanyi bácsijuk. Szükség lenne egy ilyen „hivatalnokra”, aki tartja a kapcsolatot a sajtóval, szerepel, aki a „hivatásos erdész”, jól kitalált, „tartós celeb”, a „Főnök”. Olyan „figura”, aki ha kell híreket generál, tudósít, felzárna tartja az erdészet fontosságát, az erdészek nélkülözhetetlenségét. A klasszikus marketing mondás szerint: nem elég a tojást megtojni, kotkodácsolni is kell!

Természetesen ismerem azokat a törekvéseket, amelyeket az erdésztársadalom saját munkájának megismertetésére tesz. Magam is rendkívül fontosnak tartom az erdei iskolákat (finanszírozási gondjaikkal együtt), az ún. közjóléti munkát, a honlapokat stb., csak éppen keveslem azokat. Több és „ütősebb” kellene, s már az óvodától kezdve!

Komoly előrelépés, hogy a hosszú vezetői válság után ambiciózus, fiatal, tehetséges, több nyelvet beszélő, „minőségi” vezetése van a Minisztériumban a szakmának, akik az új erdőtörvény „lemondzselésével” tették le névjegyüket. Ismerve a Parlament működését, nem kis teljesítmény, ahogy az egyeztetések révén a „dakoták” is csak tartózkodtak a szavazásnál. Remélem – a zűrzavaros idők múltával is – maradnak!

„Ellenséges törzseink”

Nézzünk hát szembe az első számú ellenséggel, a természetvédők népével. Fájdalmas, hogy rokonok vagyunk. Sőt, mi voltunk ők, s ők voltak mi. Csak – ügytelenségből talán – kiénekeltek a sajtót a szánkából! Emlékeim szerint az első igazi természetvédő „Főnököt” Kaán Károlynak hívták. Az első „rezervátum” is – igaz a növényeknek – neki köszönhető. Emlékszem egy *Rakonczay Zoltán* nevű főnökre is, aki ott bábáskodott a természetvédelem bölcsőjénél. Számos nemzeti parknak volt, van a mai napig is erdészvezetője.

Nem ellene, elé kellene (kellett volna) menni a folyamatoknak. Lássuk be, nem az erdészek fűjják a passzátszelet a nemzetgazdaságban. A 0,1% részesedés nem igazán átütő. Ha nem lenne – a

ANEKDOTÁKAT GYÚJTUNK

25 éve hunyt el dr. Moór Arthur professzor

Moór Arthur (1923-1985) a XX. század második felének kiemelkedő soproni professzora volt. Méltatását olvashatjuk az EL 1993. július-augusztusi számának 233. oldalán: http://epa.oszk.hu/01100/01192/01356/pdf/EL_128_07-08_1993_227-236.pdf. Tervezett szobrával kapcsolatban az EL 2010. januári számában írtunk Róla.

Halálának negyedszázados évfordulóján szeretnénk nyomtatásban közreadni a Professzorunk személyéhez kapcsolódó anekdotákat, azaz a hitelesség igényével fellépő, rövid, csattanós történeteket, valamint az „Arthur-féle” aranyköpéseket, elszólásokat, emlékezetes kijelentéseket – ezzel is tisztelve az emléke előtt.

Kérjük kedves Olvasóinkat, ha ismernek dr. Moór Arthur személyéhez kötődő anekdotákat, emlékezetes kijelentéseket, írják le azokat és küldjék el a bartha@emk.nyme.hu elektronikus levélcímre!

Szíveskedjenek nyilatkozni arról, hogy hozzájárulnak-e a nevük közléséhez!

Köszönettel:

dr. Bartha Dénes, dr. Oroszi Sándor, Haraszti Gyula

közgazdászoknak – nemigen fájna. Ez csak nekünk fáj. Meg annak, aki ért hozzá. És a természetvédő is ért, mert biológus, mert ökológus – esetleg táj- és kertépítész. Lehet, hogy az egészhez nem annyira, mint az erdész, de lehet, hogy kisebb részeihez még jobban is!

Ezért nézem némileg csodálkozva azt a reménytelen harcot, amit az erdésztársadalom a 375 ezer ha védett területért folytat. Reménytelen. Sokkalta jobban „kommunikálható” az, hogy védem az erdőt, a szépet, az őzikét, a szarvast, mint az, hogy ki akarom vágni a fát, „gazdálkodni” akarok az erdőben! Szálljunk le a lóról (a magasról pláne), s ülünk fel rá újra! Nekem is fáj, mert szép az érett bükkös, a tölgyes is, de ahogy elmúltak a Kárpátok fenyvesei, el fog múlni ez is. (Az erdészlelket ért XX. századi traumák és azok máig ható következményei külön dolgozatot érdemelnének!)

Koncentráljunk a jövőre, ami területben egyébként duplája, mint amit veszthetünk. Félmillió, de inkább 1 millió ha az, ahová erdőt lehetne telepíteni! Erdőt, ahova az való, ültetvényt, ahova azt lehet. Itt a lehetőség! A kihívás!

Kaán Károly országában nem hallom a jajveszékelést, hogy a 2-3 évihez képest is töredékére esett az erdőtelepítések területe! Ha veszítettünk 375 ezer hektárt, miért nem foglalkozunk a kétszer ennyi lehetőséggel?! Komoly szakma expanzióban van, mert ugye a növekedés... mindenképp felett. Boldog és boldogtalan – leginkább az utóbbi, főleg magánerdő-gazdálkodó – telepítene, de nem látom mögötte a szakmát felsorakozva. Mit fognak csinálni az Egyetemről kikerülő fiatal mérnökök, ha a „munkaterületet” nem bővítjük?!

Mindenki a biomassza-hasznosítás lehetőségein agyal, ehhez képest az államerdők tűzi- (és nem csak tűzi) fájának javát cca. 27-30% hata(é)konysággal (nem elírás) hagyjuk „zöldárammá” alakulni. Amikor a magyar vidék már félig megfagyott, erdeinkbe jár fát lopni, nincs munkája, nagyobb része segélyre vár, kisebbik még munkára.

Nem nagyon láttam, hogy a szakma a racionális tűzifa-felhasználás mellett, a kisebb, közösségi fűtőművek, fatüzelésű energiatakarékos megoldások mellett kampányolna!? Ismereteim szerint Ausztriában az erdészet – lehet, hogy nem minden érdek nélkül – e téma zászlóvivője. Magam a vidékért érzett felelősségnek is több kifejeződését várnám! Az V. kerületben bár sokan laknak, de kevés az erdő! Az imázs javításának itt is lenne terepe!

A vadászok népe

A másik ellenséges nép a vadászoké. Számomra néha már fájdalmasan komikus, ahogy a vadászok – az erdésztársadalom jelentős részének tevékeny kollaborációja mellett (és itt nagyon udvariasan fogalmaztam) – érvényesíteni képesek „érdekeiket” az erdészekkel, ill. minden más gazdálkodóval szemben. Persze könnyű nekik, hiszen ők óvják (hivatalos szóhasználat szerint) a rájuk bízott vadat, természeti értékeket, az erdész meg „pusztít” az erdőben. Teszik ezt annak ellenére, hogy bevallottan a vadeltartó képesség 2,5-3 szorosa nagyvad tanyázik erdeinkben. Szarvascsordák legelik széjjel az erdőt, vaddisznókondák esznek fel, túrnak szét minden szaporítóanyagot már az Alföldön is. Muflonnyájuk legelnek tarra, taposnak

rommá sziklagyepeket – többek között a természetvédelem féltett növényeit.

Elég egy kerítés – gondoljunk csak Varga Béla mátrai kerített kockáira – s az újulat kefe-sűrűn „robban” ki a talajból. Nyugodtan kijelenthető, hogy – átlagos termőhelyen – a természetes felújítások legjelentősebb gátja a túlszaporodott nagyvad! A vadállomány ilyen nagyságrendben történő fenntartása csak egy kisebb, de befolyásos néhány száz főt számláló érdekkör céljait, elsősorban vadászati lehetőségét – s mivel maga nagyon elfoglalt – biztos terítékét szolgálja. Gazdasági racionalitása sincs, hiszen hasonló szolgáltatásokat a fizetőképes vadászoktólunk keletrebbre olcsóbban megkapnak, és ma már zömmel oda is mennek. (Arról nem is beszélve, hogy saját hazájukban ilyen nagyságú nagyvadállomány fenntartásának luxusát egyetlen gazdag állam sem engedheti meg.)

Az, hogy Magyarország vadászati nagyhatalom – véleményem szerint –, mára már csak mítosz, legfeljebb Kádárkori nosztalgia. (Az, hogy valójában mi csoda, a pszichiátria szókészletével valószínűleg pontosabban leírható lenne.) Információim szerint a vadászházak és a vadászathoz kapcsolódó szálláshelyek átlagos kihasználtsága hozzávetőleg 20 %-os. Ebből a jelentős ráfordításokkal épült ingatlanok amortizációja sem jön ki, nemhogy haszon! Persze ilyenkor jön a riposzt, hogy az egyéb fogyasztáson, más szolgáltatásokon „busás” a haszon. Bizonyára...

Érdeklődéssel olvasnék már egyszer egy teljes költség-haszon elemzést a vadgazdálkodás egészét tekintve, amely az erdőgazdálkodás minőségi és mennyiségi, a mezőgazdaság, a közúti vad-balesetek stb.-stb. kárait vetné össze a bevételekkel. Különösen pikáns része lehetne ennek a tanulmánynak az, hogy kik viselik a költségeket, a kárt, s kik a tevékenység haszonélvezői. Belátom, hogy ez a megközelítés – mivel én nem vadászom – szélsőségesen „populista”, hovatovább „demagóg”. Még mielőtt mélységes vad- és vadászellenességgel vádolhatnék – közlöm – nem vagyok az, csak azt szeretném, ha az ősi dakota közmondás szellemében mindenki a saját dárdájával verné a bozótot (más verzióban: csalánt)!

A következő évekre több puskaropogást, kevesebb „erdőzűgást” kívánnék a vadászoknak, de főleg magunknak! Talán, ha kevesebb főtisztviselő, politikus, bankár és vezér vadászna, a

FELHÍVÁS

A több szervezet által évek óta, de nem összehangoltan folyó tavaszi természetakarítást ebben az évben hat szervezet – Magyar Országos Horgász Szövetség, Magyar Cserkészszövetség, Magyar Turista Egyesület, Országos Erdészeti Egyesület Erdészeti Erdei Iskola Szakosztály, Országos Magyar Vadászok Kamara, Országos Magyar Vadászati Védegylet, Vadászati Kulturális Egyesület – egyeztetve hirdeti meg és szervezi. 2010-ben közösen **áprilist** jelölték ki erre – melyen belül április 10-ét a vadászok, április 17-ét a horgászok kiemelt napnak tekintik – azzal, hogy mindenkét, aki természeti környezetünk megóvása, jelenlegi helyzetének javítása érdekében tenni kíván, felhívja csatlakozásra. A szervezők fontos célcsoportnak tekintik a fiatalokat – iskolai tanulókat, ifjúsági szervezetek tagjait –, akik meggyerésével lehet majd a későbbiekben elérni az erdőben, mezőkön, vízpartokon a természetidegen anyagok újratermelődését. Kérjük, várjuk az *erdészek, horgászok, ifjúsági vezetők, pedagógusok, természetjárók, természetvédők, vadászok* közreműködését Magyarország természeti környezetének szebbé tételére, az országos és a helyi médiák támogatását.

Magyar Országos Horgász Egyesület
Magyar Turista Egyesület
Országos Magyar Vadászok Kamara

Magyar Cserkészszövetség
Országos Erdészeti Egyesület
Vadászati Kulturális Egyesület

probléma is könnyebben orvosolható lenne!

Lehet, hogy mégis a természetvédelekkel kellene „hadiösvényre lépni” a vadászok ellen?!

Saját magunk

Nem is lennénk „rendes” nép, ha magunkkal nem lenne bajunk. Pedig nem vagyunk sokan. Még mindig érzem a kasztok meglétét: Állami erdész – magánerdész, bácsikám – kisöcsém. Pedig nőnek a gyerekek, s a kisöcsénk lassan a fejünkre nő. Pedig honnan indult a szerencsétlen suttyó! Nem volt neki „Nagybácsikája”, aki ha bajba került, kikisegítette némi pénzzel, tanáccsal.

Akár tetszik, akár nem, a magánerdőgazdálkodás feljövőben van. Minden téren, sőt! Területben, s a művelés színvonalában is. A telepítések fokozásával hamarosan beéri az „államiakat”, s az önkormányzatok, egyéb szervezetek „erdő-éhségét” sem belőlük fogja kielégíteni az Állam. Magam az állami erdők évi cca. 1,5-2 milliárdos hasznát – finoman szólva is – meglehetősen szolidnak érzem. Különösen, ha merőben más adottságú gazdaságok produkálnak hasonló nagyságú eredményeket, s

volt kollégáim 800-1000 ha-t kezelve 55-60 évesen 120-140 ezer forintos bruttó fizetésekről számolnak be.

De beszéljünk most a főnökökről

Nyolc évig volt szerencsém a „Nagy Sasok” között ücsörögni a Parlamentben, s igyekeztem szűkebb népem – a Felső-Szabolcs – s olykor az erdészet, az erdészek érdekeit képviselni. Nem voltunk sokan... Most nem is tudom van-e, volt-e egyáltalán dakota vagy irokéz, aki ezt tette volna. A „Nagy Tanács” egyik Bizottságának (Mezőgazdasági) ugyan volt Erdészeti Albizottsága, de abban leginkább vadász-gazdászok, gépészek – némi lovas-közművelővel megspékelve – döntöttek az erdészet ügyeiről. Elnökük – melleleg – a Parlamenti Vadászklub vezetője is volt!

Ha jól vagyok informálva a következő „Nagy Tanácsban” a dinnyetermelőknek akár két lobbistája is lehet, pedig az sem egy nagy nép, nem az ország 20 %-án, csak néhány ezer hektáron él. Ráadásul a dinnyések a „Nagy Sasok” egyik és másik táborában is befutónak látszanak. De hol vannak az erdészek?!

Szövetségesek nélkül nem megy! Úgy látom, hogy az erdészek népe is – mint

Magyarország – saját magával van körülvéve. Van közöttük ellenség, de olyan is, akivel szövetséget lehetne-kellene kötni, mert egyedül kevesek vagyunk. Az ösvényen, amelyet a Nemzeti Erdőprogram kijelölt – ráadásul erről „papírunk” is van, igaz nem törvény, csak Kormányhatározat – indiánhoz ugyan nem méltó módon, de sokkal nagyobb léptekkel és főleg hangosabban kellene haladni! A valódi ellenségekkel végre leszámolva, szövetségesekkel megerősödve menetelni. Jó főnököket választva, aki lát a pályán, jó az ellenség-barát felismerő rendszere, szeme van a látásra, füle a hallásra. És – ezzel ugyan nem kezdünk mondatot – sokkal hangosabban! Mert – ahogy azt itt Szabolcsban mondjuk – néma gyermeknek az anyja térde kalácsa!

Gondolat-rohannak – pillanatnyilag – ennyi.

Választott népem! Nem ellenetek jöttem – értetek! A könnyed stílus ne tévesszen meg senkit – amit leírtam, komolyan gondolom!

Hogyan merészeltem?! Bevallom. Dédnagyapámat – igaz, sajnos csak névegyezőség, de – Bedő Albertnek hívták.

Borkó Károly
táj- és kertépítész

Elismerést kapott a NYÍRERDŐ

A Debreceni Egyetem Agrár- és Műszaki Tudományok Centruma emlékérmét vehette át a Nyírségi Erdészeti Részvénytársaság vezetője.

A debreceni agrár- és gazdasági képzés elindításának 140. évfordulója alkalmából alapított emlékérmét *prof. dr. Nagy János*, a DE AMTC elnöke adta át *Kaknics Lajosnak*, a NYÍRERDŐ Zrt. vezérigazgatójának, az intézmény évnyitó fogadásán. A NYÍRERDŐ hosszú ideje többretű szakmai kapcsolatban áll az agrárcentrummal. 2005 óta a szakképzési hozzájárulás terhére az Egyetem Természetvédelmi, Állattani és Vadgazdálkodási Tanszékét támogatja a társaság, azt megelőzően pedig az Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kart, illetve a Növénytan és Növényélettani Tanszékét segítette.

A NYÍRERDŐ Zrt. az Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar Erdészeti és Vadgazdálkodási Kihelyezett Tanszékeként működik, a társaság munkatársai aktívan közreműködnek az államvizsga bizottságok munkájában. Lehetőség van arra is, hogy vadgazda-mérnökhallgatók kötele-

ző szakmai gyakorlatukat az erdőgazdaságnál teljesítsék. Az egyetem oktatói előadóként rendszeresen közreműködnek a NYÍRERDŐ-Akadémia rendezvényein, illetve külső szakértőként segítik az erdészek munkáját.

A társaság doktori ösztöndíjat létesített az Állattenyésztési Doktori Iskola számára. A cég egyik munkatársa a Növénytermesztési, Kertészeti és Élelmiszertudományi Doktori Iskola hallgatója.

A Természetvédelmi Állattani és Vadgazdálkodási Tanszék kutatói közreműködnek a 2005 óta folyó nyírfajd-visszatelepítési programban. Ezzel kapcsolatban 2007-ben és 2008-ban kutatás-fejlesztési megállapodást is kötött az erdőgazdaság a tanszékkel, a nyírfajd-visszatelepítéssel kapcsolatos biometriai és szakirodalmi adatbázis létrehozása céljából.

Tavaly a társaság kutatás-fejlesztési megbízása alapján az egyetem kutatói az alábbi témákban végeztek kutatásokat:

A vágástéri hulladékból készített apríték beltartalmi értékének (fűtőérték) vizsgálata, összehasonlítva a normál erdei apríték (faválasztékból készült apríték) beltartalmi értékeivel.

Tuskóapríték beltartalmi értékének (fűtőérték) vizsgálata, összehasonlítva a normál erdei apríték (faválasztékból készült apríték) beltartalmi értékeivel.

Tuskóapríték minőségi vizsgálata, különös tekintettel az aprítékban előforduló talaj és homok frakció mennyiségére.

Hozamvizsgálatok az 1 hektárra eső föld alatti hasznosítható fatömeg meghatározására.

A biomassa égetőműből kikerülő fahamu elemzése, a beltartalmi értékek alapján a hamu hasznosításának lehetősége a nyírségi savanyú homoktalajok, talajjavítása céljából.

Vereb István

Honlapjaink:

www.oee.hu
www.erdesztelapok.hu
www.forestpress.hu
www.erdo.hu
www.mgszh.gov.hu